

En blekksprut i Dumbo-familien fotografert i norske havområder. Foto: Ocean Census/UiT/REV Ocean

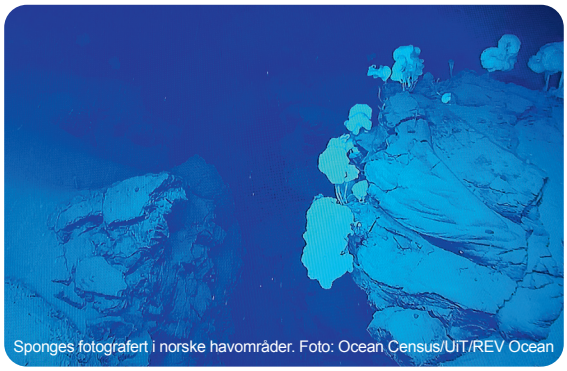
DETTE MÅ DU VITE

Gruvedrift på havbunnen på 1-2-3

I våre dypeste havområder finnes det et fantastisk dyreliv og natur som ikke eksisterer noe annet sted på planeten. Nå trues denne unike naturen av ødeleggende gruvedrift på havbunnen.

Norge åpnet for gruvedrift på havbunnen i 2024, som et av de første landene i verden, på tross av massiv motstand. Forskere, fiskere og Miljødirektoratet advarte kraftig mot åpningen, fordi vi ikke har nok kunnskap om konsekvensene som kan være katastrofale.
EU kritiserte Norge og over 60 store selskaper og finansinstitusjoner (inkludert Volvo, Apple og Google) støtter et moratorium (midlertidig forbud), og vil ikke kjøpe mineraler fra havbunnen.

Føre var-prinsippet må også gjelde i dyphavet – Norge kan ikke gi ut tillatelser til gruvedrift på havbunnen uten at vi har kunnskap om konsekvensene og kan sikre at livet i havet er ivaretatt.

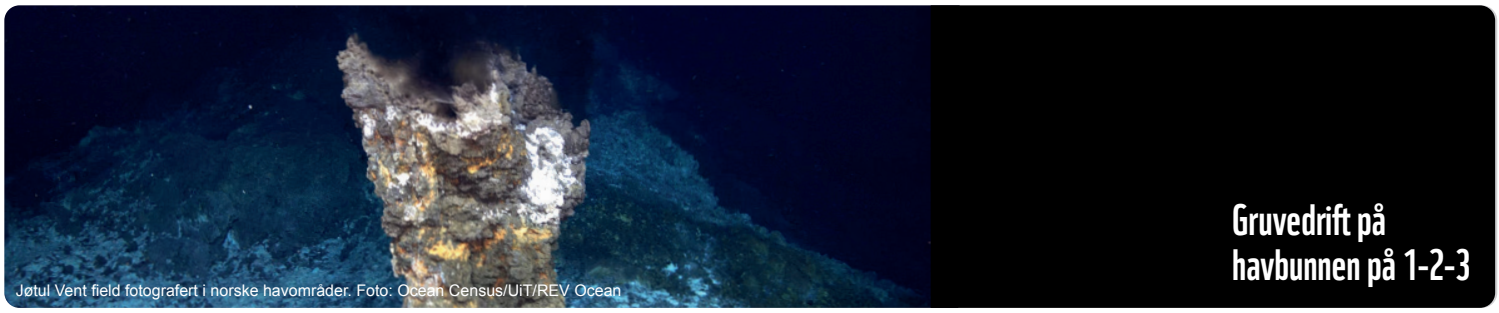
Sponges fotografert i norske havområder. Foto: Ocean Census/UiT/REV Ocean

WWFs krav:

Inntil det finnes nok kunnskap til å sikre at gruvedrift på havbunnen kan skje uten skade på naturmangfold eller økosystemtjenester som karbonlagringsevnene krever WWF Verdens naturfond at Norge ikke deler ut tillatelser til gruvedrift på havbunnen, og heller støtter et internasjonalt moratorium.

HAR DU SPØRSMÅL OM GRUVEDRIFT PÅ HAVBUNNEN?

Kontakt:
Kaja Lønne Fjærtoft (kfjaertoft@wwf.no / 951 90 987)
Du kan også lese mer her wwf.no//gruvedrift-pa-havbunnen

Jøtul Vent field fotografert i norske havområder. Foto: Ocean Census/UiT/REV Ocean

Gruvedrift på havbunnen på 1-2-3

I dag finnes det ingen gruvedrift i dyphavet, noe sted i verden. Norge er et av de første landene som har åpnet for slik aktivitet. Kunnskapen om dyphavet er svært begrenset. Det vi vet, er at dette er vår siste urørte villmark, med et unikt dyreliv og viktige, sårbare leveområder som ikke finnes andre steder på jorda. Naturen her tilpasser seg endringer sakte. Dyphavet er verdens største karbonlager, og livet i dyphavet er avgjørende for resten av livet i havet og på planeten vår.

Den norske åpningen

Våren 2024 åpnet Norge et område **på størrelse med Storbritannia** mellom Svalbard og Jan Mayen for **leting etter og utvinning** av havbunnsmineraler. Dette er mye lenger offshore og mye lenger nord enn noe av olje og gass feltene vi har i dag. Dette til tross for sterke advarsler fra et samlet forskningsmiljø, fiskerinæringen, miljøorganisasjonene, og Miljødirektoratet.

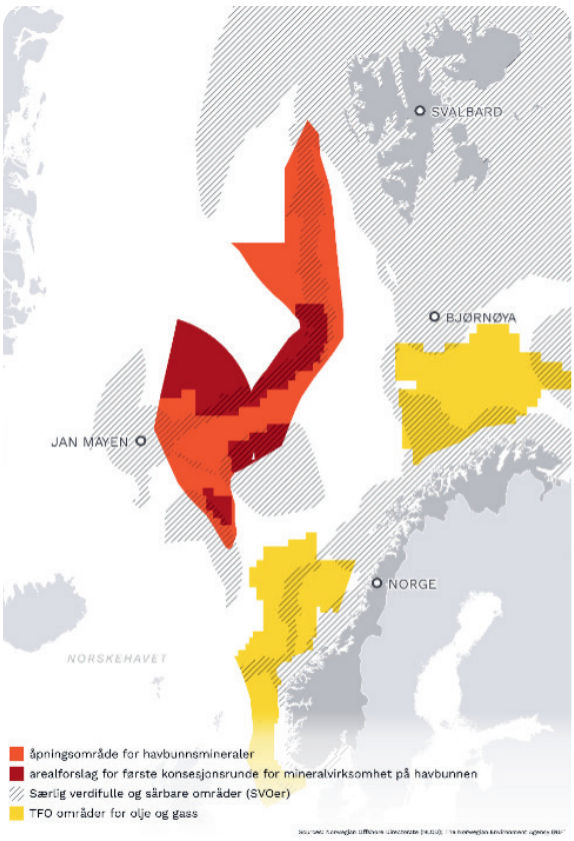
Prosessen for å åpne sårbare områder for gruvedrift på havbunnen har fått sterk kritikk fra en rekke faginstanser, blant annet Miljødirektoratet, som uttalte at det ikke er faglig eller rettslig grunnlag for åpning på grunn av store kunnskapsmangler. *Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet* har påpekt at leting og utvinning kan føre til radioaktiv forurensing, noe som ikke en gang ble nevnt i konsekvensutredningen. Åpningsprosessen bryter også med føre-var-prinsippet, som er en viktig del av miljølovgivningen, og som sier at i saker der det er tvil, skal tvilen komme miljøet til gode.

Etter press fra SV ble første konsesjonsrunde stanset i budsjettforhandlingene – ut 2025. Staten ønsket å dele ut utvinningstillatelser våren 2025. Disse tillatelsene er gyldige i opptil 10 år, og inkluderer en letefase. Regjeringen har fortsatt med forskriftsarbeidet, og forskriftene ble fastsatt i statsråd 29. august 2025.

WWF har saksøkt staten, fordi konsekvensutredningen som ligger til grunn for åpningsvedtaket er så dårlig at vi mener den er ulovlig – den tilfredsstiller ikke utredningskravene etter havbunnsmineralloven og Norges folkerettslige forpliktelser.

Ikke bare kunnskapsinnhenting

Det var fullt mulig å samle inn kunnskap i dyphavet før Regjeringsvedtaket i 2024, der man åpner for at industrien kan gå ut alene. **Kommersiell leteaktivitet vil innebære omfattende kjerneboring** for å kartlegge mineralene, som kan ødelegge denne sårbare og verdifulle naturen.

Kart: Greenpeace

> “Dyphavet er verdens største karbonlager, og livet i dyphavet er avgjørende for resten av livet i havet og på planeten vår.”

Anemones fotografert i norske havområder. Foto: Ocean Census/UNEP-Ocean

Gruvedrift på havbunnen på 1-2-3

Det man har åpnet for er altså ikke skånsom kunnskaps-innhenting, som allerede var mulig, men mye mer inngripende metoder.

Når vi mangler grunnkunnskapen om dyphavet, må vi først sikre **et uavhengig og tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag** før industrien eventuelt kan begynne sin leteaktivitet.

Fiskeri

Norske fiskerier er grunnmuren i sjømatnæringen, og eksporterte i 2024 for nesten 30 milliarder. Gruvedrift på havbunnen kan skade gyteområder, påvirke fiskebestander og true matsikkerhet – både for norske og utenlandske fiskere som fisker i åpningsområdet.

Konsekvenser for fiskeri og mattrygghet er ikke tilstrekkelig utredet. Gruvedrift på havbunnen kan blant annet føre til lys- og lydforurensning, store arealinngrep på havbunnen, risiko for utlekking av kjemikalier og tungmetaller, partikkelspredning langt utenfor selve gruven, og risiko for radioaktiv forurensning.

Store deler av utredningsområdet spiller en særdeles viktig rolle som overvintringsområder for den store bestanden av hoppekrepsen raudåte. Denne arten er en hovedkomponent i dietten til mange viktige fiskebestander som sild og makrell. Åpningsområdet overlapper også med viktige områder for laksesmolten. Begge disse kan bli sterkt negativt påvirket om aktiviteter i området igangsettes.

Natur

Kunnskapshullene om dyphavet er enorme. **Havforskningsinstituttet har uttalt at vi ikke har kunnskap om over 99 prosent av området som ble utredet for gruvedrift i norske farvann.**

Men det vi vet, tilsier at dyphavsnaturen er sårbar, unik og verdifull. På sjøfjell finner vi svampeskoger og korallhager, arter som kan bli mange tusen år gamle. På havbunnen finnes store mengder mikrobielt liv, som har viktige funksjoner i økosystemene. Rundt varme kilder i dyphavet antar forskere at selve livet på jorda oppstod.

Mange av dyrene som bor i dyphavet blir veldig gamle. Noen av dem, som dyphavssvamper, kan leve i over 10.000 år. Naturen her tilpasser seg endringer sakte og er sårbar for menneskelige inngrep. Så sent som i fjor høst kom nyheten om at forskere har funnet snegler, ormer og annet liv under steiner på 2500 meters dyp, i områder rundt varme undervannskilder – liv vi ikke visste fantes.

Fordi vi vet så lite, så må vi være forsiktige. Eller risikerer vi irreversibel skade og utryddelse av arter vi ikke har blitt kjent med enda.

Gruvedrift på havbunnen vil sannsynligvis aldri bli lønnsomt

Både OECD, finansaktører og fagfelle-vurdert forskning har uttrykt skepsis til om gruvedrift på havbunnen noen gang kan bli lønnsomt. Dette kommer både av uprøvd teknologi, sterk konkurranse, ustabile priser på mineraler, og at bedre produkter og ressursutnyttelse vil dempe behovet for mineraler i fremtiden. Samtidig knyttes det stor usikkerhet til de reelle forekomstene av mineraler. Uavhengige forskere mener Norske myndigheter har vært alt for optimistiske og NGU har vært svært kritiske til utregningene som har blitt gjort på norsk kontinentalsokkel.

Det er i dag ingenting som tyder på at havbunnsmineraler vil kunne utvinnes til en lavere kostnad enn mineraler på land. I tillegg er det ikke nok forskning til å sammenligne miljøpåvirkningen av landbasert og havbasert utvinning. Derfor er lønnsomheten til gruvedrift på havbunnen helt avhengig av en stor knapphet på mineraler og høye priser. Bare siden 2023 har prisen på en rekke mineraler, som nikkel og kobolt, blitt halvert, som ikke tyder på at det er for lite av dem i markedet. Tvert om.

Den samfunnsøkonomiske lønnsomheten av gruvedrift på havbunnen er ikke bare avhengig av om en bedrift kan tjene penger på utvinningen, men også om det totalt sett er godt for oss som samfunn. Her må også negative konsekvensene utvinningen kan ha for fiskerinæringen, for økosystemene og klimaet, inkluderes. I tillegg må det tas høyde for at den statlige støtten som blir tildelt, kunne vært brukt til andre formål. Slik vil den samfunnsøkonomiske

Shirmp with filamentous bacteria fotografert i norske havområder. Foto: Ocean Census/UiT/REV Ocean

Gruvedrift på havbunnen på 1-2-3

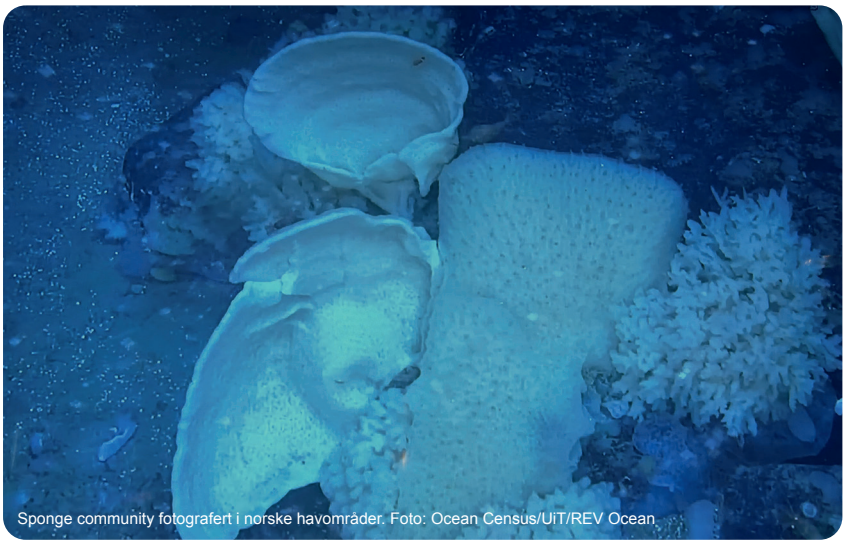
lønnsomheten av havbunnsmineraler kunne være enda verre enn den bedriftsøkonomiske.

FNs miljøprograms finansinitativ (UNEP FI) konkluderte med at det er umulig å se at finansiering av havbunnsmineralaktivitet vil være i tråd med FNs prinsipper for bærekraftig blå finans. Verdens økonomiforum konkluderte også i sin rapport om gruvedrift på havbunnen at det var alt for store kunnskapshull til å ta en forsvarlig beslutning på temaet på nåværende tidspunkt.

Lønnsomheten til havbunnsmineraler utfordres dessuten av at en rekke aktører, fra EU til Volvo, tydelig har erklært at de ikke ønsker å kjøpe mineraler som er utvunnet fra havbunnen. Derfor kan man måtte gi prisrabatter på mineralene som er utvunnet, om man i det hele tatt finner en kjøper.

Motstand mot gruvedrift på havbunnen er stor og voksende

Norge argumenterer for at mineraler fra havbunnen skal forsyne Europa, men Europa vil ikke ha dem. EU-kommisjonen og EUs ministerråd har advart mot å åpne for gruvedrift på havbunnen, og Den Europeiske Investeringsbanken har ekskludert havbunnsmineraler fra alle sine investeringer på grunn av klima og miljø. Europaparlamentet har kritisert den norske åpningsprosessen. Nordisk råd støtter også et moratorium i internasjonalt farvann. Det verdensledende tidsskriftet Nature kritiserte Norge på lederplass og sa det var hyklersk at Norge som leder det internasjonale panelet for bærekraftig havforvaltning åpner for gruvedrift på havbunnen.

Sponge community fotografert i norske havområder. Foto: Ocean Census/UiT/REV Ocean

Mange stemmer har bedt om et midlertidig forbud (moratorium) eller pause på gruvedrift på havbunnen. Blant annet:

- 38 land, inkludert Sverige, Palau, Kongeriket Danmark, Storbritannia, Tyskland og Frankrike støttet et midlertidig forbud mot gruvedrift i internasjonalt farvann
- 964 forskere fra over 70 land og the European Science Advisory Council
- FNs høykommissær for menneskerettigheter og FNs spesialrapportør på menneskerettigheter og miljø
- Verdens naturvernunion (IUCN)
- En rekke urbefolkningsgrupper, inkludert blant annet Samerådet
- Fiskeriorganisasjoner: Fiskebåt, Noregs Fiskarlag og Pelagisk forening
- 60 store selskaper og finansinstitusjoner støttet et moratorium på havbunnsmineraler, og ekskluderer disse mineralene i sine verdikjeder. Dette inkluderer selskaper som BMW, Apple, Google, Volvo og Samsung.

I tillegg har over 40 norske foreninger og organisasjoner har gått sammen i Alliansen for Dyphavet for å kreve at regjeringen stanser første konsesjonsrunde frem til miljøfaglig kunnskap tilsier at det er forsvarlig.